

С Т А Н О В И Щ Е

за дисертационния труд на **СТРАХИЛ ВАЛЕНТИНОВ ПАНАЙОТОВ**,
докторант на самостоятелна подготовка в Катедрата по Стара история, Тракология и
Средновековна история
при Исторически факултет на Софийски Университет „Св. Климент Охридски”,
на тема **„Таблички с дръжка (амулетни таблички) от Двуречието”**
(научни консултанти доц. д-р Петър Делев , доц. дин Диляна Ботева-Боянова и гл.ас. д-р
Кабалан Мукарзел)
за придобиване на образователна и научна степен „доктор”

от доц. дин **ДИЛЯНА ВАСИЛЕВА БОТЕВА**,
Исторически факултет при СУ „Св. Климент Охридски”,
член на научното жури съгласно заповед № РД 38-660/19.12.2013 г.

Дисертационният труд с общ обем от 420 страници впечатлява с версираността на докторанта в една трудна проблематика, при това в научна област, която в български условия все още звучи екзотично. Вече все пак са факт първите международно признати успехи при изследването на древната история на Двуречието, дело на колегата Кабалан Мукарзел от Катедрата по Стара история, Тракология и Средновековна история при Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски”, и именно взаимодействието между него и докторанта в най-голяма степен предопределя успешното приключване на работата по дисертационния труд, представен за защита.

Изследването е посветено на „над 200 паметника и фрагмента” (с. 3) от категория глинени таблички, датиращи от периода XIX – VII в. пр.Хр. (с. 1) и откривани най-вече в Централна и Северна Месопотамия (с. 122-123), чиято форма се характеризира с наличието на осем ъгъла (с. 5). Традиционно определяни в научната литература като „амулетни таблички”, докторантът доказва убедително, че тази дефиниция – макар и атрактивно звучаща, е неточна към спрямо наличните към момента находки. Предложението те да бъдат обозначавани по начин, който кореспондира със засвидетелстван древен лексикален термин е напълно коректно. Тъй като в превод на български език въпросният термин означава „*табличка със сложена ръкодръжка*” (с. 365), използваното от колегата Страхил Панайотов понятие „таблички с дръжка” е напълно оправдано и стабилно обусловено от историко-езикова гледна точка.

Дисертационният труд без никакво съмнение е със сериозен приносен характер при това в няколко посоки. От една страна – това е първото обстоятелствено проучване,

систематизиране и каталогизиране на табличките с дръжка от района на Двуречието, което го прави основополагащо за бъдещи научни изследвания в областта на асирологията. От друга страна – общо около 30 (с. 360) от включените в анализа паметници са разчетени и идентифицирани автопсично в музеите в Анкара, Берлин, Истанбул, Лондон и Хайделберг за пръв път именно от колежата Панайотов (вж. например с. 18-19 и с. 22-23). Този принос се оказва възможен благодарение на познанията на докторанта по академичен език. Като сериозно постижение бих посочила също заявеното и последователно прилагане на семиотичен метод на анализ, обвързващ в неразделно единство вербален и невербален текст в рамките на конкретна знакова система, който все още рядко е използван в историческите изследвания като цяло и в асирологията конкретно (с. 5), но пък на който в голяма степен се дължат изключително интересните и безспорно приносни изводи на дисертанта.

Казаното дотук е израз на изцяло положителното ми впечатление от представения текст в съдържателно отношение и категоричното ми убеждение, че той изпълнява в пълна степен и дори в известна степен надминава изискванията към дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен „доктор”. В същото време не мога да не отбележа определени неудачи в структурно отношение.

Формално погледнато, изложението е разпределено в рамките на три глави, които обаче са изключително неравнопоставени като обем. **Глава I („Паметници от групи Ламашу и Хулбазизи”)** обхваща само 17 страници (с. 12-27), които – ако се придържаме стриктно към смисъла на думите, – няма как да оформят една от общо три глави на текст от около 360 страници. **Глава II („Хетерогенна група на таблички с дръжка”)** е значително по-обемна като обхваща с. 28-128, или общо 101 страници. Прави впечатление, че именно тази втора глава е оформена най-пълноценно в структурно отношение с нейните шест под-части, означени със знака за параграф: *1. Съвременен състояние на изследванията на хетерогенната група; 2. Елементи на формата на табличките с дръжка – хетерогенна група; 3. Перфорация; 4. Изпичане; 5. Географско разпространение на табличките с дръжка и техният исторически контекст; 6. Датировка на табличките с дръжка.* Основната тежест на дисертационния труд пада върху **глава III („Систематизация на хетерогенната група”)** с нейните около 230 страници (с. 129-359).

Неприемливо е оформянето на само по една точка в първа и трета глава – съответно „*Съвременен състояние на изследванията на Ламашу и Хулбазизи групите*” и „*Жанрове на табличките с дръжка*”. След като има дефинирана точка първа, задължително трябва да има

поне точка втора; а ако такава няма, то тогава заглавията на съответните глави трябва да бъдат преформулирани адекватно. Аналогична ситуация, но с обратна зависимост, се наблюдава в самото начало на изложението, където вместо очаквания (и впрочем заявен в автореферата) предговор, са налице три самостоятелни и ограничени като обем рубрики: „Увод и цели” (с. 1-5), „Методи” (с. 5-8), както и „Дефиниция на таблички с дръжка и на техния формат” (с. 8-10). Съвсем различно би било цялостното впечатление, ако тези три части, впрочем абсолютно необходими и коректно формулирани бяха обединени като отделни елементи на един общ предговор.

Текстът на дисертационния труд завършва със **„Заключение”** (с. 360-366), в което стегнато, но и максимално ясно, са очертани постиженията на изследването.

„Библиография”-та по темата е представена на 20 страници (с. 367-386) и включва изследвания на английски, немски, френски и български език. Цитираното само едно заглавие на руски език провокира разбира се въпроси.

В края на дисертационния труд е дадено **„Приложение с фигури”**, състоящо се от 31 страници със самостоятелна номерация, върху които са разположени 116 „фигури”, от които фиг. 89 (с. 24) е карта на Двуречието с нанесени местонахожденията, а „фигури” 94-95, 99-102, 106 са планове на обектите с регистрирани находки на анализирани паметници. Споменавам тези детайли, защото те ясно показват адекватно отношение на докторанта към археологическия контекст.

Текстът на автореферата коректно отразява съдържанието на дисертационния труд, но на места за съжаление се наблюдават отделни разминавания. Включената автосправка за **„Приноси на дисертацията”** коректно отразява постиженията на докторантката, а списъкът с **„Публикации по темата на дисертацията”** включва пет заглавия, едното от които все още е под печат.

Представеният за защита дисертационен труд е приносно изследване и с абсолютна увереност давам своя положителен вот за присъждането на колегата Страхил Панайотов на образователната и научна степен „доктор”.

Подпис:

доц. дин Диляна В. Ботева-Боянова

София, 04. 03. 2014 г.